

Nr 128

Av herr Nihlfors m. fl., om ökat investeringsanslag till statens lånefond för universitetsstudier.

Ur statens lånefond för universitetsstudier utdelas räntefria studielån till underlättande av studiemöjligheterna för obemedlade eller mindre bemedlade studerande med utpräglad studiebegåvning vid universitet och högskolor m. fl. läroanstalter.

För budgetåren 1954/55, 1955/56 och 1956/57 har till denna fond anvisats respektive 4 000 000, 5 000 000 och 6 000 000 kronor i investeringsanslag. För utdelning av räntefria studielån under de tre ovannämnda budgetåren har något större summor kunnat disponeras, främst som en följd av att till fonden influtna amorteringsbelopp gjorts tillgängliga för ny utlåning. Utlåningsbemyndigandet för de tre budgetåren har därför uppgått till respektive 4 600 000, 5 560 000 och 7 000 000 kronor. De för utlåning ur fonden anvisade medelsbeloppen har sålunda stigit i jämn takt.

Garantilånenämnden har för budgetåret 1957/58 hemställt, att investeringsanslaget höjes med 2 300 000 kronor till 8 300 000 kronor. Därutöver har nämnden uppskattat behållningen i fonden vid ingången av budgetåret 1957/58 till ca 900 000 kronor. I sitt petitum har garantilånenämnden beräknat, att 2 400 fortsatta lån till ett genomsnittligt belopp av 2 200 kronor skall kunna utdelas för nästa läsår, varvid man utgått från antagandet, att av dem som erhållit räntefritt lån för 1956/57 kommer proportionsvis lika stor andel att behöva fortsatt lån under 1957/58 som motsvarande andel närmast föregående år. Nya lån har för de tre senaste läsåren kunnat utdelas i sådan utsträckning att under dessa år respektive 47, 36 och 44 procent av till statsstipendienämnderna ingivna ansökningar därom kunnat bifallas. Med den av garantilånenämnden föreslagna anslagshöjningen för budgetåret 1957/58 skulle enligt dess beräkningar återigen andelen bifallna ansökningar gällande nya lån komma att uppgå till ca 47 procent, d. v. s. den procentsiffra som uppnåddes redan för läsåret 1954/55.

Departementschefen har för sin del föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 6 000 000 kronor. Därjämte beräknar departementschefen att av fondmedel tillika kommer att kunna disponeras minst 900 000 kronor. För utdelning av räntefria studielån under nästa läsår skulle sålunda enligt departementschefens förslag endast kunna disponeras ca 6 900 000 kronor.

Garantilånenämnden har — mot bakgrunden av den av realskoleutredningen angivna 20-procentiga ökningen av antalet studentexamina från år 1956 till år 1957 — förutsatt att ökningen av antalet ansökningar till nya lån kommer att bli minst lika stor som innevarande år, d. v. s. 12 procent, vilket skulle leda till 3 740 dylika ansökningar. Enligt departementschefens förslag skulle — förutsatt att fortsatta lån beviljas i den utsträckning garantilånenämnden beräknat — endast ca 1 620 000 kronor kunna disponeras för nya lån under nästa läsår. Utgår man från ett genomsnittligt belopp av 2 200 kronor per lån, skulle således endast ca 736 nya lån kunna utdelas för läsåret 1957/58, och av de beräknade 3 740 ansökningarna skulle icke fullt 20 procent kunna bifallas. För innevarande läsår utdelades 1 484 nya lån bland 3 337 sökande, vilket innebar att 44 procent av ansökningarna kunde bifallas.

I årets statsverksproposition under 8:e huvudtiteln, Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter har departementschefen föreslagit ett anslag till naturastipendier så avpassat, att antalet nya stipendier skall motsvara 26 procent av de nyinskrivna studenterna läsåret 1957/58. Därvid har beräknats att antalet nyinskrivna nästa läsår skall komma att uppgå till 5 760. Enligt departementschefens förslag till anslag till lånefonden kan, som ovan nämnts, endast ca 736 nya räntefria lån utdelas läsåret 1957/58. Om alla dessa lån skulle utgå till nyinskrivna skulle ändå endast ca 13 procent av de nyinskrivna erhålla räntefritt studielån. Emellertid kan ju nytt räntefritt lån erhållas när som helst under studietiden — till skillnad från vad som är fallet med naturastipendierna, vilka endast kan sökas under de första studieåren — och erfarenhetsmässigt går därför en betydande del av de nya räntefria lånen till äldre studerande, vilka genom goda akademiska meriter gjort sig förtjänta av den räntefria studiekrediten. Möjligheten att ens 13 procent av de nyinskrivna skulle erhålla räntefritt lån nästa läsår är därför, om departementschefens förslag bifalles, helt utesluten. Situationen måste sålunda i dylikt fall bli den, att det från och med nästa läsår för de nyinskrivna blir avsevärt lättare att erhålla den större förmånen, stipendium, än den mindre, räntefritt studielån, något som aldrig har varit fallet tidigare.

Sammanfattningsvis vill vi därför understryka, att ett bifall till departementschefens förslag kommer att medföra en högst allvarlig försämring av de studerandes möjligheter att erhålla räntefria studielån. Vi vill vidare understryka, att anslagen till statens lånefond för universitetsstudier även under tidigare budgetår — såsom framgår av ovanstående redovisning — varit otillräckliga för en utbyggnad av den räntefria studiekrediten i jämn takt med övriga direkta statliga stödåtgärder åt universitets- och högskolestuderande. I sin skrivelse om anslagsäskande för budgetåret 1957/58 anför statsstipendienämnden i Uppsala bl. a. följande:

Beträffande anslagsbehovet för nya räntefria studielån vill nämnden liksom i sin petitaframställning för budgetåret 1956/57 framhålla, att en viss eftersläpning synes ha drabbat den räntefria studiekrediten vid den successiva utbyggnad av de studentsociala stödåtgärderna som under de senaste åren kommit till stånd. Medan antalet för studier vid Uppsala universitet beviljade nya naturastipendier i det närmaste femdubblats sedan läsåret 1953/54, har antalet för studier i Uppsala beviljade nya räntefria studielån stigit med drygt 200 procent under samma tid.

En ökning av möjligheterna att erhålla räntefri studiekredit motsvarande ökningen av möjligheterna att erhålla naturastipendium måste nämnden betrakta som synnerligen rimlig, och en sådan parallell utbyggnad av de båda formerna för det allmännas stöd till finansieringen av högre studier torde också ingå i den målsättning, som studentsociala utredningen föreslagit och som statsmakterna vid upprepade tillfällen accepterat.

Beträffande behovet av räntefria studielån och värdet av räntefriheten får statsstipendienämnden hänvisa till vad nämnden i sin samtidigt ingivna framställning rörande behovet av anslag från driftbudgeten anfört rörande den alltjämt stigande studieskulsättningen. Nämnden vill också erinra därom, att det statliga stipendiesystemet är så utformat, att ett stipendium täcker ungefär hälften av stipendiatens studiekostnader under ungefär halva studietiden fram till preliminärexamen, och att en stipendiat sålunda endast får ca 25 procent av sina totala studiekostnader fram till sådan examen täckta genom stipendiet. Ett ytterligare stöd från det allmännas sida åt de studenter, som för finansieringen av sina studier är helt hänvisade till stipendier, förvärvsarbete och lån, måste därför vara synnerligen angeläget. Nämnden har också rik erfarenhet av att lånefinansieringen redan från studiernas början för många ter sig skrämmande och att studieskulsättningen i många fall är så tryckande, att ökad möjlighet att erhålla räntefria studielån skulle innebära både en verksam uppmuntran och en verkligt betydande lättnad. Icke minst gäller detta sådana studerande som efter att helt eller delvis genom studielån ha finansierat studierna fram till preliminärexamen överväger att påbörja fortsatta högre studier.

Mot bakgrunden av vad som här ovan anförts finner vi det beklagligt att garantilånenämndens synnerligen modesta förslag till anslag under budgetåret 1957/58 till investering i statens lånefond för universitetsstudier icke följts i årets proposition och hemställer därför,

att till statens lånefond för universitetsstudier för budgetåret 1957/58 anvisas ett investeringsanslag av 8 300 000 kronor.

Stockholm den 24 januari 1957

Folke Nihlfors

Einar Gustafsson

Karin Wetterström

i Mem